

ПРОМІЖНИЙ ЗВІТ № 1
23 січня – 13 лютого 2006 р.

I. ПІДСУМКИ

- Як очікується, 26 березня українські виборці оберуть 450 депутатів Верховної Ради (Парламенту), пропорційно представлених за виборчими списками національних партій, які подолали тривідсотковий прохідний бар'єр. Вибори проводитимуться на основі оновленої законодавчої бази, яка враховує деякі попередні рекомендації ОБСЄ/БДПЛ.
- Для участі у виборчих змаганнях зареєстровано 45 партій та блоків. Вони представляють широкий спектр політичних поглядів, що дає виборцям вибір. Центральна виборча комісія відмовила у реєстрації лише кільком претендентам.
- Передвиборча кампанія є вельми помітною, в тому числі в засобах масової інформації, причому більш активно агітація ведеться на півдні та сході країни. Кандидати активно займаються виборчими поїздками по регіонах й використовують для спілкування з виборцями широкий спектр засобів. Мали місце декілька інцидентів, пов'язаних з передвиборчою агітацією, переважно це стосувалося “агітації проти”, хоча також повідомлялося про декілька випадків заподіяння матеріальної шкоди та нападів на активістів.
- За даними опитувань громадської думки, найбільші шанси потрапити до нового складу Парламенту мають від п'яти до дев'яти партій та блоків. За результатами більшості опитувань лідирує Партія регіонів, за нею ідуть Блок “Наша Україна” та Блок Юлії Тимошенко. Різноманітні переговори щодо утворення післявиборчих коаліцій поки що не дійшли завершення.
- На сьогодні Центральна виборча комісія керує виборчим процесом прозоро та професійно; більшість з тих, з ким розмовляли працівники Місії спостереження за виборами, висловили впевненість у її здатності керувати процесом виборів. Призначення членів 225 окружних виборчих комісій відбулося переважно без оскаржень.
- Відбувся повний перегляд списків виборців на основі нової системи із залученням місцевих органів самоврядування та державних структур на місцевому рівні. Поки що Місія спостереження за виборами отримувала позитивні відгуки від своїх співрозмовників щодо поліпшеної якості списків виборців.
- Значні позитивні зміни відбулися у середовищі ЗМІ під час та після виборів Президента України 2004 р. Вже не застосовується практика використання так званих «темників» (неофіційних настанов) чи залякування журналістів, що мало місце раніше. Разом з тим, лишаються проблеми, пов'язані з професійною підготовкою журналістів та відсутністю прозорості у сфері прав власності на ЗМІ.

- Можна лише вітати рішення Парламенту поширити право здійснення спостереження за виборами також на національні громадські організації.

II. ВСТУП

Місія спостереження за виборами ОБСЄ/БДПЛ була створена в Україні 23 січня 2006 р. на запрошення українських органів влади для здійснення спостереження на виборах до Верховної Ради України 26 березня. Місія спостереження за виборами на чолі з Послом Любомиром Копаєм (Словаччина) складається з 64 експертів з питань виборів та довгострокових спостерігачів (ДСС) з 23-х держав - учасниць ОБСЄ. Головний офіс Місії розташований у Києві, тоді як довгострокові спостерігачі дислоковані у 22-х містах країни. ДСС були направлені в регіональні центри 30 січня. 25 січня Місія спостереження за виборами провела прес-конференцію, на якій представила місію, її мандат, сферу та масштаби роботи, а також часові рамки її діяльності.

Для спостереження за ходом виборчого процесу у день виборів ОБСЄ/БДПЛ запросила 600 короткострокових спостерігачів (КСС). Свої наміри направити спостерігачів на вибори виявили Парламентська Асамблея ОБСЄ (ПА ОБСЄ), Парламентська Асамблея Ради Європи (ПАРЄ) та Європейський Парламент (ЄП).

Проведення виборів до місцевих органів влади різного рівня заплановане в один день з виборами до Верховної Ради України.

III. ОГЛЯД ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ В КРАЇНІ

Після завершення суперечливого процесу президентських перегонів 2004 року між Віктором Ющенком та Віктором Януковичем, Президентом України 23 січня 2005 р. був проголошений Віктор Ющенко. Він висунув кандидатуру Юлії Тимошенко на посаду Прем'єр-міністра, й Парламент ухвалив цей вибір 4 лютого. Низка внутрішніх розбіжностей у поглядах додала значної напруженості в роботі нового уряду й поставила під загрозу ту єдність, яка існувала після президентських виборів. Це поступово призвело до виникнення у вересні 2005 р. кризи після того, як два визначні державні діячі подали у відставку, заявивши про наявність корупції в Уряді. Ця непроста ситуація призвела до відставки Президентом уряду Тимошенко 8 вересня. Замість неї новий уряд очолив Юрій Схануров.

10 січня 2006 р. Верховна Рада України ухвалила постанову про відставку Прем'єр-міністра та його кабінету. Це відбулося після напружених суперечок щодо розв'язання газової кризи між Росією та Україною, яка тривала з кінця 2005 р. Попри це, уряд продовжує виконувати свої обов'язки, оскільки положення Конституції, які регулюють створення нового уряду Верховною Радою, не дозволяють останній сформувати новий уряд до наступних виборів.

Лишаються очевидними розбіжності у поглядах Президента й Верховної Ради на конституційну реформу та баланс владних повноважень між законодавчою та виконавчою гілками влади. З 1 січня набули чинності важливі конституційні зміни, запроваджені тристоронньою політичною угодою 2004 р. між В. Ющенком, В. Януковичем та колишнім президентом України Л. Кучмою. Наслідком цих змін стало

передання Верховній Раді України істотних повноважень (включно з повноваженнями щодо формування нового Кабінету Міністрів). Президент Ющенко публічно заявив про своє незадоволення реформою, що призвело до появи у Парламенті припущень щодо можливої спроби Президента ініціювати слухання у Конституційному Суді України проти реформи. Дехто вважає це головною причиною неприведення до присяги Верховною Радою України призначених суддів Конституційного Суду України, що призвело до паралізування роботи цієї інституції (див. Розділ IV нижче).

9 лютого у своєму щорічному «Посланні до народу України» Президент Ющенко оголосив про свій намір створити після виборів конституційну комісію для розробки нового проекту Конституції, котрий згодом буде винесений на загальнодержавний референдум.

Майже усі найбільші партії та блоки оголосили про свій намір створення коаліцій до та після виборів. Незважаючи на проголошений політичними силами, які підтримували кандидатуру Віктора Ющенка у 2004 р., намір створити післявиборчу коаліцію, досі жодного остаточного рішення щодо цього не прийнято. З іншого боку, колишні члени цього альянсу обмінялися взаємними звинуваченнями у планах об'єднання з Партією регіонів Віктора Януковича після виборів.

Політичні партії та кандидати

В умовах існування 45 зареєстрованих партій та блоків, які представляють усі основні політичні сили в країні, у виборців існує широкий вибір політичних варіантів у цих виборчих перегонах. За даними більшості опитувань громадської думки, найвищі показники підтримки серед виборців має очолювана колишнім кандидатом у президенти Віктором Януковичем опозиційна Партія регіонів. Проурядовий Блок «Наша Україна» та не приєднаний до нього Блок Юлії Тимошенко змагаються між собою за друге місце. Інші парламентські партії – такі як Соціалістична партія України та Комуністична партія України, переважно вважаються такими, що можуть увійти до нового складу Верховної Ради, та ще чотири партії коливаються докола тривідсоткової відмітки, що робить непевною перспективу їх входження до нового Парламенту.¹

Надалі лишається географічне розмежування між партіями та блоками щодо того, у яких регіонах вони отримують свою основну електоральну підтримку. Партія регіонів має більшість своїх прихильників на сході та півдні країни, тоді як Блок «Наша Україна» та Блок Юлії Тимошенко черпають підтримку переважно на заході України.

В цілому видається, що партії та блоки загалом задоволені складом ОВК, станом списків виборців та підвищенням відкритості ЗМІ.

Передвиборча кампанія

Виборча кампанія розпочалася 12 грудня 2005 р.²; кожна партія чи блок мали можливість розпочати свою кампанію після реєстрації власного списку кандидатів у ЦВК. Багато з тих, з ким розмовляли представники Місії, очікують, що виборчі перегони будуть вельми напруженими. Наразі впадає у вічі передвиборча агітація

¹ До цієї групи входять Блок Литвина, Блок Наталії Вітренко, Блок «Пора-ПРП», та Блок «Не Так!».

² Цього дня був зареєстрований перший список кандидатів у депутати ВРУ від Комуністичної партії України.

багатьох партій, яка реалізовується шляхом використання рекламних щитів, постерів та інформаційних наметів. На сході та півдні країни особливо помітними були зустрічі з виборцями.

На сьогодні передвиборча агітація зосереджена на таких питаннях як відносини України із Заходом та з Росією, зокрема, що стосується питань вступу до НАТО чи до Єдиного Економічного Простору.³ Актуальним є питання російської мови як другої державної – особливо у Криму; продовжують впливати на передвиборчу кампанію та домінувати у політичних дебатах питання нещодавньої газової кризи та заборона на експорт продуктів тваринництва до Росії. Також у центрі уваги партій залишається питання стану національної економіки.

На регіональному рівні було декілька повідомлень про застосування політичними конкурентами один проти одного “агітації проти”. У декількох інших випадках повідомлялося про інциденти, в тому числі руйнування майна та напади на активістів опозиційного Блоку Наталії Вітренко у Чернігові, Київській області та Кіровограді. Повідомлялося про скоєння аналогічних порушень проти Блоку Юлії Тимошенко у Донецьку та про жорстоке побиття одного з кандидатів цього блоку у Миколаєві. Хоча порушників ще не виявлено, ці справи наразі розслідуються органами внутрішніх справ й знаходяться на контролі у Місії спостереження за виборами.

На цьому етапі скарги від опозиційних партій/блоків були мінімальними й загалом обмежувалися оскарженням застосування “агітації проти”, заяв міністрів уряду для преси, а також надто високої для малих партій вартості ведення передвиборчої кампанії у ЗМІ. Крім того, різні співбесідники висловлювали перед представниками Місії спостереження за виборами свою недовіру до судової системи; дехто з них висловив своє незадоволення новою пропорційною системою представництва.

IV. ЗАКОНОДАВЧА БАЗА

Законодавча база майбутніх парламентських виборів включає в себе відповідні статті Конституції України, Закон України «Про вибори народних депутатів України» (закон) та рішення Центральної виборчої комісії. 8 грудня 2004 р. були прийняті й 1 січня 2006 р. набули чинності поправки до Конституції України. Основні зміни до закону були прийняті 7 липня 2005 р., а до 9 лютого 2006 р. Верховною Радою України були прийняті до нього деякі поправки технічного характеру.

Зміни до Конституції України передбачають передання значної частини повноважень Президента України Верховній Раді України, термін повноважень якої продовжується з 4 до 5 років. Ці зміни надають Верховній Раді України повноваження формувати та відправляти у відставку Кабінет Міністрів України та обирати кандидатуру на посаду Прем'єр-міністра, яку Президент має лише формально схвалити. Крім того, керівництво таких органів державної влади як Антимонопольний комітет України, Фонд держмайна України, Державний комітет телебачення та радіомовлення – призначатиметься відтепер не Президентом, а Парламентом.

Вибори народних депутатів України вперше проходитимуть за пропорційною виборчою системою та закритими списками партійних або коаліційних кандидатів. Уся

³ Об'єднання держав, до якого входять Білорусь, Казахстан та Росія.

територія України та закордонний виборчий округ складатиме єдиний 450-мандатний виборчий округ. Кожна партія чи блок бере участь у виборах, представивши свій список кандидатів. Порядок черговості кандидатів у списку визначається партією (блоком) при поданні цих списків на реєстрацію до ЦВК. Законом встановлено 3-відсотковий бар'єр, який має подолати список кандидатів від партії чи блоку, аби прийняти участь у розподілі депутатських мандатів; останні пропорційно розподілятимуться за списками партій/блоків за квотою Хейра з використанням методу найбільшого залишку. Місця розподілятимуться серед кандидатів залежно від їхньої позиції у списку.

У нещодавньому Спільному висновку ОБСЄ/БДПЛ та Венеціанської комісії щодо закону про вибори⁴ обидві організації відзначили, що *«Закон враховує рекомендації міжнародних організацій та побудований на основі досвіду попередніх виборів»*. Зокрема, позитивним є те, що поправками до закону було надано можливість здійснювати спостереження за виборчим процесом національним громадським організаціям – рекомендація, з якою давно виступала ОБСЄ/БДПЛ. Водночас, як зазначається у Спільному висновку, *«добре законодавство не може замінити собою його ефективно втілення в життя»*.

Після прийняття Верховною Радою України постанови про відставку Уряду від 10 січня 2006 р. суперечка між вищим законодавчим органом та Президентом ще більше ускладнилася. Одним з її наслідків є глухий кут у питанні призначення нових суддів Конституційного Суду України, який не дає цій головній державній інституції працювати: у складі Конституційного Суду має бути 18 суддів, а для прийняття ним рішення необхідний кворум з 11 суддів. Усі 18 суддів Конституційного суду України призначаються у рівних частках Президентом України, Верховною Радою України та З'їздом суддів України. Призначені судді мають бути приведені до присяги Верховною Радою України протягом одного місяця після їх призначення. Наразі вакантними залишаються 13 суддівських посад, оскільки дев'ять суддів, призначених Президентом та З'їздом суддів України, досі не приведені до присяги Верховною Радою України. Крім того, остання досі не призначила ще чотирьох суддів за своєю квотою.

Вибори до місцевих органів влади проводитимуться того самого дня, що й вибори до Верховної Ради України. Виборці обиратимуть ради народних депутатів обласного, районного та міського рівня, а також міських голів. Незважаючи на те, що більшість найбільш очевидних неузгодженостей між законом про вибори до Верховної Ради України та законом про місцеві вибори було усунуто завдяки нещодавно прийнятим змінам до цих нормативно-правових актів, більшість співрозмовників Місії все одно очікує, що вибори проходять загалом напружено. Хоча ОБСЄ/БДПЛ й не спостерігатиме за проведенням виборів на місцевому рівні, вона може подавати свої зауваження з пов'язаних з цими виборами питань мірі тією мірою, наскільки ці питання позначаються на процесі виборів народних депутатів України.

V. УПРАВЛІННЯ ВИБОРЧИМ ПРОЦЕСОМ

За проведення виборів до Верховної Ради України відповідають виборчі комісії трьох рівнів. ЦВК є постійно діючим органом у складі 15 осіб. Кожна партія чи блок, зареєстрована для участі у виборах, має право призначити до ЦВК одного свого

⁴ ОБСЄ/БДПЛ – Венеціанська комісія Ради Європи, «Спільний висновок щодо Закону України «Про вибори народних депутатів України» (opinion 338/2005 - CDL-AD(2006)002).

представника з дорадчим голосом. ЦВК регулярно проводить свої засідання у режимі відкритості для представників ЗМІ та спостерігачів. Місія спостереження за виборами ОБСЄ/БДПЛ встановила добрі робочі стосунки з самою ЦВК та її Секретаріатом.

Як проміжну ланку виборчої адміністрації ЦВК створила 225 окружних виборчих комісій (ОВК), по одній для кожного територіального виборчого округу – спадок від попередньої змішаної виборчої системи, коли половина народних депутатів (225 осіб) обиралися в одномандатних округах. ОВК відповідають за створення виборчих дільниць, створення та керування роботою дільничних виборчих комісій та за первинне встановлення результатів голосування за даними виборчих дільниць.

Нові правила формування ОВК були запроваджені з прийняттям 7 липня поправок до закону. З урахуванням досвіду президентських виборів 2004 року, кількість членів ОВК зараз обмежена 18 особами. Основну частину складу ОВК призначили 15 партій/блоків, які мали свої фракції у Верховній Раді України станом на 15 вересня 2005 р., тоді як інші партії та блоки, які зареєструвалися для участі у виборах, мають право призначити своїх людей на решту з 3 посад через жеребкування у ЦВК.

Оскільки дехто з 15 партій, представлених у Верховній Раді станом на 15 вересня, зараз виступають в одному виборчому блоці, деякі виборчі блоки мають більше одного представника в ОВК. Приміром, Блок “Наша Україна” має у кожній ОВК по три представники, призначені відповідно від Народного Руху України, Партії промисловців та підприємців України та Політичної партії “Народний Союз “Наша Україна”. Парламентська фракція Блоку “Єдина Україна” змогла призначити свого представника у кожному ОВК, хоча блок як такий не зареєстрований як учасник виборчих перегонів. Водночас, дехто з його членів в індивідуальному порядку балотуються за списками Блоку Юлії Тимошенко, а менша їх кількість – за списком Партії політики ПУТИНА.

Згідно з поданими ЦВК даними, видається, що розподіл керівних посад у ОВК (голова, заступник голови та секретар ОВК) відбувався відповідно до норм закону, тож Місія спостереження за виборами до цього часу не отримала жодних скарг з цього приводу. Втім, Місія спостереження за виборами слідкуватиме за подальшим розвитком подій. Наразі групи ДСС відвідали більше половини ОВК, отримавши повний доступ до матеріалів про їхню діяльність.

Склад ОВК продовжує змінюватися через надходження заяв про звільнення за власним бажанням. За інформацією ЦВК, причиною цих заяв є неготовність деяких партій призначити достатньо кваліфікованих представників до ОВК. Інші співрозмовники також вказували на підвищення рівня відповідальності та збільшення обсягу обов’язків, що покладаються на членів ОВК, як на одну з причин звільнення за власним бажанням. Нещодавніми поправками до закону ОВК вперше надано статус юридичної особи, але також запроваджено індивідуальну кримінальну відповідальність для посадовців органів проведення виборів, а також більш серйозні санкції за зловживання, пов’язані з проведенням виборів.

Зараз ОВК займаються формуванням дільничних виборчих комісій (ДВК), котрі власне будуть проводити процедуру голосування та підрахунок голосів. Правила щодо складу ДВК є аналогічними до правил щодо складу ОВК. Поправки до закону зменшили максимальну кількість виборців на одну ДВК з 3000 до 2500 осіб.

Після досвіду масових проблем з неточностями у списках виборців, виявлених під час минулих виборів, створено нові структури, відповідальні за складання та уточнення списків виборців. Як наслідок, з 1 серпня 2005 р. до 30 березня 2006 р. створено 716 спеціальних робочих груп з обліку виборців, до складу яких входять представники центральних та місцевих органів влади. Роботою цих груп керують 27 регіональних робочих груп на чолі з однією центральною робочою групою.

Проекти списків виборців були доступні у робочих групах для громадського ознайомлення та уточнення у період між 1 листопада та 31 грудня 2005 р. Електронні копії списків були також надані політичним партіям для перехресної перевірки. За інформацією ЦВК, протягом зазначеного періоду близько 10% виборців скористалися наданою їм можливістю перевірки своїх особистих даних. Наразі списки виборців досі знаходяться у робочих групах, далі вони будуть надіслані до ОВК й згодом – до ДВК. У ДВК вони будуть відкриті для ознайомлення та уточнення в період з 22 лютого по 23 березня.

Більшість співрозмовників представників Місії спостереження за виборами позитивно оцінили вдосконалення якості списків виборців. Водночас, Голова ЦВК висловив своє незадоволення скасуванням норми закону, яка дозволяла виборцям подавати заяви на включення до списків виборців у день голосування. ЦВК також повідомила, що протягом дня голосування під час минулих президентських виборів до суду звернулося близько 130 тисяч осіб з заявами про включення до списків виборців.

Процес реєстрації списків кандидатів завершився 13 січня. ЦВК зареєструвала загалом 45 списків кандидатів від 28-ми партій, що йдуть на вибори окремо, та 17-ти блоків тобто, всього, 79 партій-суперниць. Загальна кількість кандидатів станом на 10 лютого складала 7684 особи. Ця кількість не є остаточною через триваючий процес зняття своїх кандидатур окремими кандидатами.

Було відмовлено у реєстрації 8 партій/блокам, що призвело до подання 4-х скарг до суду, який залишив відповідні постанови ЦВК без змін. Судом другої інстанції дві постанови ЦВК були надалі залишені без змін, а справи щодо інших двох апеляцій ще не розглянуто судом. У випадку з заявою на реєстрацію списку кандидатів від Партії “Могутня Україна” ЦВК спочатку відхилила заяву з формальних підстав. В подальшому суд вищої інстанції змусив ЦВК переглянути заяву по суті, але заяву було ще раз відхилено. На сьогодні Місія спостереження за виборами не має відомостей про подання подальших апеляцій у цій справі.

Незначній кількості кандидатур у списках кандидатів було відмовлено через технічні помилки у поданих документах. Усі потенційні претенденти, які повторно подали свої документи після відповідних виправлень, були зареєстровані ЦВК. Апеляція проти відмови ЦВК у реєстрації Павла Лазаренка, лідера Блоку Лазаренка, наразі розглядається у Верховному суді. Місія спостереження за виборами слідкує за цією справою.

VI. ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Виборчий процес широко висвітлюється в засобах масової інформації. Багато учасників виборчих перегонів активно заявляють про себе за допомогою платних оголошень політичної реклами, а також через випуски новин та ток-шоу. Під час

президентських виборів 2004 року та після них сталися значні зміни у середовищі ЗМІ. Проблеми – такі як використання так званих “темників” (неофіційних рекомендацій редакціям ЗМІ щодо висвітлення певних подій) та залякування журналістів – вже втратили актуальність. Крім того, у 2005 році почалася дискусія щодо перетворення існуючого державного каналу мовлення на більш відкриту та прозору службу масової інформації. Разом з тим, незважаючи на позитивні зрушення, все ж таки лишаються певні проблеми, зокрема, низький рівень фахової журналістської підготовки. До того ж, недостатня ясність із тим, хто володіє якими ЗМІ, може поставити питання щодо прозорості.

Закон про вибори народних депутатів є основною правовою базою, яка регулює питання проведення передвиборчої кампанії у ЗМІ. Він забезпечує деталізоване нормативне підґрунтя діяльності електронних та друкованих ЗМІ під час передвиборчої кампанії, визначаючи, зокрема, обсяги безкоштовного та оплачуваного рекламного політичного мовлення та друкованих площ для всіх кандидатів на умовах “забезпечення рівних можливостей”.

Згідно з частиною 4 Статті 69 та частиною 1 Статті 70 закону, всі зареєстровані партії та блоки можуть використати для своєї політичної реклами не менше ніж 1 годину ефірного часу на державних каналах телебачення та радіо, а також не більше ніж 7800 знаків у державних періодичних друкованих виданнях. Видається, що центральні державні ЗМІ наразі виконують ці законодавчі норми. ЦВК розподілила безкоштовний ефірний час на державних каналах телерадіомовлення (відповідно, на *УТ-1* та *УР-1*), та друковані площі у державних друкованих ЗМІ (“*Урядовому кур’єрі*” та “*Голосі України*”) шляхом проведення жеребкування 27 січня ц.р.

Що ж стосується випусків новин, інформаційних програм та дебатів, частина 12 Статті 68 закону вимагає “об’єктивного, неупередженого та збалансованого” висвітлення виборчого процесу незалежно від форми власності ЗМІ. Частина 17 Статті 71 Закону забороняє включати політичні рекламні матеріали учасників перегонів у випуски новин мовленнєвих каналів. Він також визначає, що усі політичні рекламні матеріали повинні чітко відрізнятися від решти матеріалів. Дехто зі співрозмовників представників Місії спостереження за виборами висловлював занепокоєння тим, що останнє правило може бути легко обійдене як ЗМІ, так і учасниками передвиборчої боротьби.

Для інформування ЦВК та Національної ради с питань телебачення та радіомовлення, а також надання їм рекомендацій щодо забезпечення відповідності ЗМІ встановленим законодавчим вимогам створено консультативний орган -- Експертну раду з питань ЗМІ. Цей незалежний експертний орган складається з представників визнаних національних громадських та професійних організацій у сфері ЗМІ. Станом на сьогодні Експертна рада запропонувала лише обмежену кількість пропозицій, отже, про те, чи матиме її діяльність значний вплив, можна буде сказати лише згодом.

Моніторинг ЗМІ Місією спостереження за виборами розпочався 26 січня; він охоплює вісім національних телеканалів та один телеканал, що базується у Донецьку, а також вісім щоденних та тижневих друкованих видань. Крім того, служба моніторингу аналізуватиме та звітуватиме про діяльність основних програм новин на декількох регіональних телеканалах⁵.

⁵ Серед зазначених ЗМІ: *УТ-1*, “5-й канал”, *ICTV*, “*Інтер*”, “*Новий канал*”, *НТН*, *СТБ*, *ТРК “Україна*”, “*Студія 1+1*” (телевізійні канали); “*Голос України*”, “*Урядовий кур’єр*”, “*Факти и*

VII. РОЗГЛЯД СКАРГ ЩОДО ВИБОРІВ

6 липня 2005 р. Верховна Рада України прийняла новий Кодекс адміністративного судочинства України. Глава XII Кодексу стосується процедури подання скарг та апеляцій з питань виборчого права і застосовується до нинішніх виборів. Водночас, у ньому існують розбіжності з процедурою, передбаченою законом про парламентські вибори. Верховний суд роз'яснив, що у процедурних питаннях положення Кодексу мають пріоритет перед конфліктуючими положеннями закону.

Кодексом утворена нова структура з Вищим адміністративним судом як судовим органом вищої та останньої інстанції в розгляді адміністративних позовів, апеляційними адміністративними судами на обласному рівні та місцевими (окружними) адміністративними судами. Останні два рівні поки що не функціонують, тому їх функції наразі виконують суди загальної юрисдикції.

За інформацією Юридичного відділу ЦВК, від початку передвиборчої кампанії було подано більше 40 позовів на рішення, дії або бездіяльність ЦВК. 20 позовів були залишені без розгляду, переважно через технічні помилки, та решта 20 позовів були залишені без задоволення після розгляду. У більш ніж 30 справах відмови у розгляді чи задоволенні стали приводом для подання апеляцій до Вищого адміністративного суду, який відмовив у 17 справах, залишив без розгляду одну справу. Шість справ було повернуто до суду першої інстанції на повторний розгляд. Вищий адміністративний суд повністю переглянув рішення ЦВК лише у двох справах стосовно порушень закону під час проведення передвиборчої кампанії та реєстрації списків кандидатів, а ще по двох справах позов апелянта був задоволений частково.

VIII. СПОСТЕРІГАЧІ ЗА ВИБОРАМИ

2 лютого Місія спостереження за виборами провела першу зі своїх регулярних (раз на два тижні) зустрічей з представниками дипломатичних місій держав – учасниць ОБСЄ та міжнародних інституцій. ОБСЄ/БДПЛ вдячна українським органам влади за співпрацю з Місією.

Наразі, окрім БДПЛ, ЦВК також зареєструвала спостерігачів від Російської Федерації, Українського Конгресового Комітету Америки, Європейської мережі організацій моніторингу виборів (ENEMO), “Українсько-польського форуму”, Міжнародного республіканського інституту, Світового Конгресу Українців, Фрідом-Хаус, Міжнародної Правозахисної Асамблеї, організації “За чесні вибори”, СНД-ЕМО, та Ради Міжпарламентської Асамблеї Співдружності Незалежних Держав.

Можна лише вітати рішення Парламенту поширити право здійснення спостереження за виборами також на національні громадські організації. Присутність національних незалежних спостерігачів сприяє поглибленню прозорості виборчого процесу.